

Al.locució presidencial

Moisès Broggi i Vallès

Exmes. Autoritats.

Iltres. Acadèmics.

Sres. i Srs.

La nova junta, que m'honoro en presidir, neix en un moment conflictiu i difícil, amb problemes de tota mena però sobretot de principis, que es manifesten arreu i ho fan trontollar tot, amb greus amenaces d'enderrocament si hom no sap afrontar-los amb la necessària flexibilitat i esperit d'adaptació. Ademés d'aquestes circumstàncies generals del moment, l'Acadèmia ha experimentat una dura i dolorosa adversitat amb la pèrdua de l'anterior president, el Dr. Pere Domingo Sanjuan, sens dubte un dels homes més capacitats que hem tingut en aquest càrrec. Distingit biòleg i home de molts afers, tenia una gran vocació acadèmica i ho deixava tot per tal d'assistir a les nostres reunions i assemblees, en les que sempre hi acomplia una rellevant i destacada funció. Les seves intervencions equànimes i plenes de bon sentit aportaven al diàleg aquella serenor tan necessària per a mantenir-lo a l'alçada que aquest cenacle requereix. Podem ben dir que dedicà els darrers anys de la seva vida en mantenir el prestigi d'aquesta Corporació, resultant la seva pèrdua quelcom irreparable que ens deixa un buit impossible d'omplir.

Durant la seva gestió es portaren a cap nombroses i importants realitzacions materials i culturals que sempre recordarem. Junt amb Salari i Agustí Gómez i Gómez instal·là un compactus per arxivar i conservar els incunables i exemplars de més vàlua. Es col·loca el bust de Gimbernat, obra magnífica de l'escultor Rebull, presidint l'amfiteatre. Es portaren a cap les obres necessàries al pis superior de l'edifici amb tal d'habilitar-lo i instal·lar-hi un seminari de història de la medicina. S'inicià l'organització d'un museu de història amb la col·laboració del Dr. Gregorich i de la Mutual Mèdica de Catalunya. S'instaurà el premi Lluís Sayé dedicat a estudis biogràfics sobre personatges cèlebres de l'Acadèmia. S'instal·là en l'avantcambra d'aquesta sala una exposició molt complerta, modèlica en el seu gènere, de plantes medicinals, generosament cedides i classificades pel gran farmacognòstic Dr. Hausmann. Tingué també part activa en l'administració i distribució dels llegats Agustí Pedro Pons i Letamendi Forns.

Recordo que al presidir la primera abertura de curs acabà el seu parlament amb la coneguda frase de Machado «Caminante no hay camino, se hace camino al andar». Ara, nosaltres, no podem dir el mateix ja que tenim el camí traçat pel seu record i la seva conducta, que seran un exemple constant en la nostra actuació i una guia en els moments difícils que poden presentarse. Seguirem per tant prestant la màxima atenció a la conservació i millora del local que ens allotja, d'aquest local, que entre moltes altres coses, conté el célebre amfiteatre Gimbernat, tan ple d'història, i de quina ornamentació se'n ocupà d'una manera activa i predilecte el nostre insigne August Pi i Sunyer. Actualment el dit amfiteatre constitueix una sala única en el seu gènere, sols comparable a l'existent a Pàdua, en la que hi treballaren Vesali, Falopi i Morgagni, i que si bé aquesta ens depassa en quan a història, nosaltres la superem notòriament en magnificència. Aquest local únic, quina conservació ens pertoca, constitueix una glòria per a nosaltres i un motiu d'orgull per la ciutat, que cal mantenir i conservar decorosament.

Un altre punt a considerar és el referent a la biblioteca, formada per vells llegats, acumulats amb el temps, i que constitueix una important herència dels nostres antecessors, que ens precediren en el lloc que ocupem. Salarich ja pogué arxivar els exemplars més preuats. Josep Cornudella ha començat l'ordenació dels nombrosos però dispersos llibres que posseïm. És possible que aquests llibres, degudament catalogats, constitueixin un verdader tresor d'incalculable valor. El Dr. Cornudella, que mereix l'agraïment de tots, està disposat a prosseguir aquesta tasca d'actualització d'una riquesa, que si bé fins ara ha estat en el nostre poder, no es podia actualitzar per manca d'ordenació.

Per a realitzar tot això, l'Acadèmia no disposa de mitjans propis i es veu obligada a demanar protecció i ajuda material.

Un fet que també cal remarcar en aquesta ocasió es la permanència del secretari, Dr. Belarmí Rodríguez Arias, quina actuació representa una garantia de bon funcionament i de continuïtat. En cap altre període com en l'actual s'han portat les actes amb tant detall i exactitud, així com mai no s'han realitzat les assemblees i demés activitats acadèmiques amb més puntualitat i precisió com en el període en què la secretaria ha estat en mans de tan il·lustre company, que ha portat aquesta tasca incesant d'una manera perfecta, entussiasta i completament gratuïta, sense reportar-li el més petit benefici, malgrat la dedicació total que tan feixuga tasca comporta. L'Acadèmia no agrairà mai prou al Dr. Rodríguez Arias la seva incansable i desinteressada labor.

Seguidament hem d'agrair al Dr. Gras la seva participació en aquest acte. Segurament tots els presents saben que el Dr. Gras, a qui acabem d'escoltar, és un bioquímic eminent, que s'ha dedicat a la recerca i quins estudis sobre les proteïnes són coneguts arreu i el feren famós fa molts anys. Quan fou nomenat acadèmic ja se'l considerava com l'autoritat màxima en la seva especialitat. En el seu discurs, Gras ha dedicat a l'Acadèmia el més preuat que podia dedicar-li, que és la evolució del

seu pensament, que es remunta de l'estudi del fet concret de l'investigador a les lleis generals i a la ciència abstracta del pensador. Si hagués tingut de comunicar el resultat d'un experiment o un detall de tècnica o fins i tot una troballa en el camp de la química biològica, segurament ho hagués fet en una associació d'especialistes. Però el que aquí ens explica trascendeix els límits de l'especialitat i emprèn uns conceptes genèrics que interessin a tothom que cultivi la ciència.

L'investigador que profunditza en l'estudi d'una matèria acaba sempre topant amb quelcom inassequible. Així veiem com el físic que analitza les més subtils partícules de l'àtom, acaba confonent la matèria amb l'energia i fins i tot posant en dubte la mateixa existència de la matèria; igualment l'astrònom en estudiar el firmament topa desseguida amb la idea de l'infinít, que està més enllà de la raó i així en tot el camp de la investigació i de la ciència, talment com si sota de la realitat visible hi hagués una altra realitat totalment impossible de captar i de copsar, i quin esbrinament pertany a la filosofia o a la religió, però no a la ciència. Els investigadors que assoleixen el suficient grau de maduresa fan generalment aquest pas, que va de l'estudi concret i cada vegada més detallat de la matèria a l'enunciat de les lleis que regeixen els seus moviments i ordenació; de la deducció a la inducció. Aquesta evolució, gens rara en els grans investigadors, té una gran transcendència, doncs gràcies a ella es creen noves hipòtesis, que al generalitzar-se poden aclarir nous camps fins aleshores foscos o ignorats. El parlament de Gras ha estat la coronació d'aquest acte i ha enaltit l'Acadèmia fent honor al lloc que en ella ocupa.

Finalment crec que hem de dedicar uns mots a la posició de l'Acadèmia enfront del moment actual.

Aquesta il·lustre Entitat, en el curs de la seva llarga i accidentada història ha passat per moltes vicissituds i ha conegut, al costat d'èpoques de glòria i esplendor, períodes de fosc i silenci, depenents gairebé sempre de la situació política del país, de les seves inestabilitats i dels seus conflictes. Tot això, les cròniques de la casa ho detecten fidelment, revelant el fet que hi han situacions que són esterilitzants per tot quant significa activitat mental, com si en els dits moments tothom perdés l'interés i el talent hagués passat de moda; tal succeí en el període que s'extén del 1824 al 1830, que correspon a l'època de màxim rigor absolutista, i en el que l'Acadèmia fou clausurada. De totes formes això son fets excepcionals i el normal és que les seves activitats es vagin desenvolupant sense interrupció i sempre d'acord amb les circumstàncies imperants en l'època. Els seus moments més brillants han coincidit sempre amb el plantejament dels grans problemes sanitaris, culturals, científics i socials que han incidit en el nostre país des del segle XVIII. Com exemples considerem els esforços efectuats ja des del començament de la seva fundació per suplir i compensar la manca d'Universitat. Les campanyes de Salvà en pro de la vacunació, molt poc després d'haver estat descoberta per Jenner. Pensem que aquí es plante-

jaren i dirigiren les lluites contra les grans epidèmies que arrasaven el país durant el segle passat. Que les innovacions i descobertes que feren possible la gran transformació de la medicina i de la cirurgia, obrint les portes al progrés actual, feren aquí llur entrada, iniciant-se el seu coneixement i difusió, abans que en cap altre lloc. Aquí es realitzaren les aportacions de Mendoza comunicant els primers casos d'anestèsia general practicats a Espanya, el discurs d'entrada de Cardenal sobre l'aplicació dels principis listerians, en el que el nou acadèmic anunciava el naixement de la nova cirurgia, el discurs de Turró exposant les seves transcendents teories sobre la immunitat. Aquí ressonaren també les paraules d'August Pi i Sunyer sobre la fam dels pobles. I així com aquests podríem esmentar una llista inacabable de moments culminants, de parlaments i assemblees, que representen verdaderes fites en la vida cultural del nostre país, durant un període de més de dues centúries.

Actualment ens trobem en un moment especialment conflictiu, en el que el desafiament més important i al que tots hem de respondre és potser el canvi de sistema que estem experimentant, en el que el poder ha de passar d'unes mans autoritàries a unes institucions lliures, les quals hauran de reorganitzar moltes coses, suprimir-ne algunes i crear-ne d'altres, el que comportarà dubtes i problemes. Estic segur de que la Reial Acadèmia, composta per elements experts en l'àmbit de la sanitat en els seus múltiples i diversos aspectes, constitueix un organisme idoni d'assessorament i consulta, que pot ser de gran ajuda en el moment actual.

Tal com hem dit estem entrant en una nova etapa, en la que s'ens presenten nous horitzons plens d'interrogants, amb gran quantitat de temors i d'esperances. Nosaltres ens disposem a fer l'esforç necessari perquè la nostra Corporació prossegueixi la seva vida, complint les seves altes funcions i mantenint-se al nivell que pel seu prestigi i la seva història li correspon.